

ANTALYA İLİNDE TURUNÇGİL ÜRETİM MALİYETİ VE GELİRİ

Burhan ÖZKAN

Handan VURUŞ AKÇAÖZ

C. Feyza KARADENİZ

Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, 07059, Antalya

Özet

Bu araştırmanın amacı Antalya ilinde turunçgil (portakal, mandarin ve limon) üretiminin maliyet ve gelir durumunu saptamaktır. Çalışma, Kemer, Kumluca, Finike, Manavgat ve Serik ilçelerinde üretimin yoğun olduğu köylerde 1999-2000 üretim döneminde yürütülmüştür. Araştırmada kullanılan veriler 105 turunçgil üreticisinden anket yöntemiyle elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre işletmelerde dekara üretim masrafı portakalda 422.39 milyon TL, mandarinde 345,95 milyon TL ve limonda ise 370,05 milyon TL bulunmuştur. Turunçgil üretiminde elde edilen net kâr ise portakalda 252,61 milyon TL/da, mandarinde 38,85 milyon TL/da ve limonda 37,95 milyon TL/da'dır. Araştırma kapsamına alınan turunçgiller içerisinde en yüksek oransal kârlılık (1.60)portakal üretimindedir.

Anahtar Kelimeler: Turunçgil, Üretim Maliyeti, Net Kâr, Antalya

Costs and Returns of Citrus Production in Antalya Province

Abstract

The objective of this study is to determine the production costs and returns of the citrus (orange, mandarin, and lemon) in Antalya province. The study was carried out in the main citrus production villages of Kemer, Kumluca, Finike, Manavgat and Serik counties of the province for the 1999-2000 production season. The data of the study were collected from 105 citrus growers by questionnaire method. The results of the study showed that production costs per hectare basis for oranges, mandarins and lemon were estimated to be 4223.9 million TL, 3459.5 million TL and 3700.5 million TL, respectively. The net profits for per hectare were found as 2526.1million TL for oranges, 388.5 million TL for mandarins and 379.5 for lemon. The highest relative advantage (1.60) among the investigated citrus was found in the orange production.

Keywords: Citrus, production cost, net profit, Antalya

1. Giriş

Tarım işletmelerinin ekonomik faaliyetlerini sürdürebilmeleri ancak işletmecilerin sürekli olarak değişen teknolojik ve ekonomik olayları izlemeleri ve oluşan koşullara göre işletmede gerekli değişikliklerin yapılmasıyla mümkün olabilmektedir. Üreticiler tarafından yenilik ve uyarlamaların rasyonel bir şekilde yapılabilmesi için ise üretim faaliyetlerinden elde edilen gelir ile üretim maliyeti ve maliyeti oluşturan masraf unsurlarının toplam maliyet içerisindeki payının bilinmesi gerekmektedir. Üreticilerin ne üreteceği ve nasıl üreteceği konusunda sağlıklı bir şekilde orta ve uzun vadeli üretim planlaması yapabilmeleri için de üretim masraflarını ve elde edilen geliri bilmeye ihtiyaçları vardır.

Tarım politikasını kararlaştıranlar ve araştırmacılar açısından da üretilen ürünlerin üretim maliyeti ve gelirinin bilimsel

yöntemlerle düzenli olarak hesaplanmasında büyük yarar vardır. Ayrıca maliyet çalışmalarlarıyla, üreticilerin yaygın olarak uygulamış oldukları yetiştirme teknikleri ve üretimde kullanılan girdilerin fiziki miktarları da belirlenerek sağlıklı bir veri tabanı oluşturulabilmektedir (Özkan ve Kuzgun, 1997).

Bu nedenle, üretim maliyeti, üreticilerin hangi ürünü yetiştireceklerine dair karar alma süreçlerinde dikkate aldıkları en önemli kriterlerden birisidir. Genellikle sınırlı sermaye ile üretim faaliyetini sürdürmeye çalışan üreticiler açısından, hangi üründen ne kadar, kimler için ve nasıl üretileceğini bilmek önem taşımaktadır. Bu kararların sağlıklı ve etkin bir şekilde alınabilmesi de, üreticinin yetiştiriciliğini yaptığı ürünlerin üretim masraflarını ve elde edebilecek net kârı bilmesiyle mümkün olabilecektir.

Tarımsal ürünlerin maliyetlerinin hesaplanması konusunda çeşitli kuruluşlar ve araştırmacılar tarafından farklı bölgelerde ve farklı ürünler için yapılmış çalışmaların sayısı oldukça fazladır. Bu çalışmalardan bazıları, Talim (1973), Üner (1977), Yalçın (1980), Karacan (1980), Dizdaroğlu (1983), Güney (1985), Uçar (1986), Aksoy (1987), Salman (1988), Edepali ve Demir (1989), Bülbül ve ark. (1991), Edepali (1991), Ergün ve ark. (1992), Özel ve Kerimoğlu (1994), Balkan ve Ulubelde (1996) Özkan ve Kuzgun (1996), Akkaya ve ark.(1997) olarak belirtilebilir.

Antalya ilinde 1998 yılı değerleriyle portakal üretimi 266.824 ton, mandarin üretimi 19.211 ton ve limon üretimi 32.532 ton olup, toplam turunçgil üretimi 321.636 tondur. Bu değerlere göre, Antalya ilinin Türkiye portakal üretiminden aldığı pay %27,5 iken bu pay mandarinde %4,0 ve limonda ise %8,3'tür. Antalya ilinde 2000 yılında toplam 45.475 hektar meyve alanı bulunmaktadır. Toplam meyve alanı içinde portakalın payı %24,7, limonun payı %4,1 ve mandarinin pay ise %1,8'dir. 2000 yılı verilerine göre toplam meyve üretim değerinden portakalın aldığı pay %32,30 iken bu değer limonda %5,29 ve mandarinde %2,54 olarak gerçekleşmiştir. Antalya ili toplam bitkisel üretim değerinde bu üç ürünün payı ise %6,5'tir (Anonim, 2000).

Bu çalışmada Türkiye turunçgil üretimi içinde %16,5'lik paya (DİE, 2001) sahip olan Antalya ilinde, turunçgil üretim maliyeti ve gelirinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Üretim maliyeti ve gelir hesaplamaları, portakal, mandarin ve limon için ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Materyal

Araştırmanın esas materyalini, Antalya ilinde turunçgil üretiminin yoğun olarak yapıldığı ilçelerden anket yoluyla elde edilen özgün veriler oluşturmuştur. Anket uygulamasının yapıldığı ilçeler Kemer, Kumluca, Finike, Manavgat ve Serik olup veriler 1999-2000 üretim dönemine aittir. Ayrıca, konu ile ilgili daha önce

yapılmış benzer çalışmalar ve kuruluşların kayıt ve raporlarından da çalışmada yararlanılmıştır.

2.2. Yöntem

Antalya ilinde turunçgil üretiminin yoğun olduğu Kemer, Kumluca, Finike, Manavgat ve Serik ilçelerinde turunçgil üretimine yer veren işletmeler araştırmanın popülasyonunu oluşturmuştur. Anket uygulanacak köylerin ve işletme sayısının belirlenebilmesi için Tabakalı Örneklem yönteminde sıkça kullanılan Neyman formülü kullanılmıştır (Yamane, 1967). Örnek hacminin belirlenmesinde hata payı %5 ve güven aralığı %95 kabul edilmiştir. Örneklem sonucunda anket uygulanacak işletme sayısı 105 olarak belirlenmiştir. Anket uygulanan işletmeler tesadüfi olarak seçilmiştir.

Araştırma konusu ürünler için yapılan masraflar, işgücü ve çekigücü gereksinimi gibi değerler anket uygulanan üreticilerin beyanı doğrultusunda hesaplanmıştır. Genel idare giderleri değişen masrafların %3'ü olarak alınmıştır. Döner sermaye faizi, üretim işlemlerinde yapılan değişen masraflara T.C. Ziraat Bankası tarafından bitkisel üretim için açılan kredi faiz oranları üzerinden değerlendirilmiştir. Döner sermaye faizinin hesaplanmasında, değişen masrafların üretim dönemine oldukça homojen bir şekilde yayıldığı varsayımından hareket edilerek, değişen masrafların yarı değeri üzerinden faiz (%22,5) uygulanmıştır. Çıplak arazi değerinin faizi, üretim dönemi sonunda çıplak arazinin cari alım satım değeri (3.500 milyon TL.) üzerinden %5 reel faiz uygulanmak suretiyle bulunmuştur. Tesis masrafları amortisman payı, tesis masraflarının toplamından oluşan tesis maliyetinin turunçgil bahçesinin ekonomik ömrü olan 40 yıla bölünmesi ile elde edilmiştir. Tesis sermayesi faizi, tesis maliyet değerinin %2,5'i üzerinden hesaplanan yatırım faizidir. Bina sermayesine ait tamir-bakım, faiz ve amortisman masrafları ile alet-makine sermayesine ait faiz ve amortisman masrafları incelenen ürünlerin işletmede ekim alanı içindeki payları dikkate alınarak

hesaplanmıştır (Kıral ve ark., 1999).

3. Bulgular

3.1. İncelenen İşletmelerde Turunçgil Üretiminde Uygulanan Üretim Tekniği

İncelenen işletmelerde çoğunlukla açık toprak işleme yapılmaktadır. Açık toprak işleminde traktör çekigücünden yararlanılmakta ve diskaro, pulluk gibi toprağı yüzeysel işleyen aletler kullanılmaktadır. Araştırma bulgularına göre, Mart ve Ekim aylarında toprak işleme faaliyetleri yoğunlaşmaktadır. Üreticiler, portakalda Washington, Valencia, Yafa ve Yerli çeşitleri, Mandarinde Satsuma, Clemantine ve Rize çeşitlerini, limonda ise Enterdonat, Kıbrıs Limonu ve Karalimon çeşitlerini tercih etmektedirler. Dekarda bulunan ağaç sayısı portakalda 26-33 adet, mandarinde 28-35 adet ve limonda 25-30 adet arasında değişmektedir.

Anket uygulanan turunçgil işletmelerinde ilk toprak işleme, bahçelerin sulanmasına hazırlık olarak, yağmurların kesildiği aylarda (Mart) başlamakta ve bu işlem genellikle sonbaharda yağışların başladığı döneme kadar (Eylül-Ekim) devam etmektedir. İşletmelerde sulama; bölgede yağışların kesildiği Mart-Mayıs döneminde ve ilk yağmurların görüldüğü Eylül-Ekim döneminde yapılmaktadır. Sulama sayısı ortalama olarak portakalda 7, mandarin ve limonda 6'dır. İşletmelerin çoğunluğunda salma sulama sistemi kullanılırken, bazı işletmelerde sulama suyunun bahçeye getirilmesinde elektrikli motorlardan yararlanılmaktadır.

Anket uygulanan turunçgil işletmelerinde gübreleme işleminde, kimyasal gübreler kullanılmaktadır. Gübreleme Şubat-Kasım aylarında ortalama olarak 4 kez yapılmaktadır. Araştırma

kapsamındaki işletmelerde yabancı ot ile mücadelede yabancı ot ilacı kullanımının düşük olduğu, çapalama işleminin daha fazla uygulandığı saptanmıştır. İşletmelerde yaklaşık olarak çapalama sayısı 2'dir. İşletmelerde hastalık ve zararlılara karşı mücadelede beyaz yağ, insektisit, akarisit, herbisit ve fungusit kullanılmaktadır. İlaçlama sayısı 3-5 arasında değişmektedir.

Turunçgillerde budama Mart, Şubat ve Nisan aylarında, gövde kireçleme işlemi ise yılda bir kez Mayıs veya Haziran aylarında yapılmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre portakalda ilk hasat Kasım ayında Washington portakalı ile başlayıp Valencia portakalı ile Haziran-Temmuz aylarında sona ermektedir. Mandarinde ilk hasat Ekim ayında, limonda ise Eylül ayında başlamaktadır.

3.2. Tesis ve Meyveye Yatış Dönemi İçin Üretim Maliyeti

Tesis döneminde toprak hazırlığı ve bakım işlemleri için işgücü isteği 1. yıl 29,19 saat/da, 2. yıl 12,02 saat/da, 3. yıl 12,59 saat/da ve 4. yıl 12,52 saat/da'dır. İncelenen işletmelerde turunçgil tesis döneminde dekara çekigücü isteği ise ilk yıl 3,86 saat olup, sırasıyla 3,62 saat, 8,23 saat ve 1,76 saat olarak hesaplanmıştır.

İncelenen işletmelerde turunçgil bahçesi tesis ve meyveye yatış döneminde üretim maliyetleri Çizelge 1'de verilmiştir. Turunçgil tesis döneminde toplam üretim masrafı 996,7 milyon TL./da olarak hesaplanmıştır. Toplam üretim masraflarının %23,9'unu değişen masraflar, %76,1'ini sabit masraflar oluşturmuştur.

3.3. Portakal Üretim Maliyeti ve Geliri

Anket uygulanan işletmelerde, portakal üretiminin birim alana işgücü ve çekigücü isteği Çizelge 2'de verilmiştir. Söz konusu çizelgeden görülebileceği gibi

Çizelge 1. Limon Üretiminde Birim Alana Üretim Masrafları ve Dağılımı.

Masraf Unsurları	1. Yıl		2. Yıl		3. Yıl		4. Yıl		Toplam	
	Milyon TL./Da	%	Milyon TL./Da	%	Milyon TL./Da	%	Milyon TL./Da	%	Milyon TL./Da	%
Değişen Masraflar	117,9	39,0	37,6	16,3	47,4	19,9	36,2	16,1	239,1	23,9
Sabit Masraflar	184,4	61,0	193,1	83,7	190,3	80,1	189,8	83,9	757,6	76,1
Üretim Masrafları	302,3	100,0	230,7	100,0	237,7	100,0	226,0	100,0	996,7	100,0

portakal üretiminde bakım işlemlerinin işgücü isteği 46,58 saat/da olup, üretim işlemleri arasında ilk sırada yer almaktadır. Çekigücü isteği bakımından ise en yüksek pay yine bakım işlemlerinin (%70,80) olup, bakım işlemlerini %28,06'lık pay ile toprak hazırlığı işlemleri izlemektedir.

Çizelge 2. Portakal Üretiminde Üretimle İlgili İşlem Gruplarının Toplam İşgücü ve Makine Çekigücü İstekleri.

Üretim İşlemleri	İşgücü İstekleri		Makine Çekigücü İstekleri	
	Saat/da	%	Saat/da	%
Toprak Hazırlığı	3,70	4,49	3,21	28,06
Bakım	46,58	56,52	8,10	70,80
Hasat	32,14	39,00	0,00	0,00
Taşıma	0,00	0,00	0,13	1,14
Toplam	82,42	100,00	11,44	100,00

İncelenen işletmelerde portakal üretiminde dekara üretim masrafı 422,39 milyon TL., dekara değişen masraf 189,03 milyon TL. ve sabit masraf 233,36 milyon TL. olarak bulunmuştur (Çizelge 3). Toplam üretim masrafları içinde değişen masrafların payı %44,75 ve sabit masrafların payı %55,25'tir. Değişen masraflar içerisinde

işgücü masrafları 61,42 milyon TL./da ile, materyal masrafları 59,81 milyon TL./da ile en önemli masraf kalemlerini oluşturmaktadır. Sabit masraflar içerisinde 175 milyon TL./da ile çıplak arazi değeri faizi ilk sırada yer alan masraf unsurudur. Çıplak arazi değeri faizinin toplam üretim masrafları içinde aldığı pay ise %41,43'tür. Araştırma bölgesinde yapılan benzer bir çalışmada çıplak arazi değeri faizinin toplam turunçgil üretim masrafları içindeki payı %40,32 olarak bulunmuştur (Akkaya ve ark., 1997).

İncelenen işletmelerde portakalın kilogram maliyeti 156.441 TL. olup, ortalama portakal satış fiyatı ise 250.000 TL./kg'dır. İşletmelerde portakal üretiminde dekara elde edilen Gayrisafi Üretim Değeri (GSÜD) 675 milyon TL., dekara brüt kâr 485,97 milyon TL. ve dekara net kâr ise 252,61 milyon TL.'dir (Çizelge 3).

3.4. Limon Üretim Maliyeti ve Geliri

Çizelge 4'te, incelenen turunçgil işletmelerinde limon üretimi ile ilgili işletmelerin işgücü ve çekigücü istekleri verilmiştir. Limon üretiminde toplam işgücü isteği içinde %56,49 pay ile ilk sırada yer

Çizelge 3. Portakal Üretiminde Birim Alana Üretim Masrafları ve Dağılımı.

Masraf Unsurları	Milyon TL./Da	%
Değişen Masraflar Toplamı (A)	189,03	44,75
İşgücü Masrafları	61,42	14,54
Makine Çekigücü Masrafları	32,57	7,71
Materyal Masrafları	59,81	14,16
Diğer Değişen Masraflar	0,51	0,12
Döner Sermaye Faizi	34,72	8,22
Sabit Masraflar Toplamı (B)	233,36	55,25
Genel İdare Gideri	5,67	1,34
Çıplak Arazi Değeri Faizi	175,00	4,43
Alet-Makine Sermayesi Amortismanı	0,87	0,21
Alet-Makine Sermayesi Faizi	1,97	0,47
Tesis Masrafları Amortisman Payı	24,92	5,90
Tesis Sermayesi Faizi	24,92	5,90
Üretim Masrafları Toplamı (A+B)	422,39	100,00
Üretim Maliyeti (TL./kg)	156,441	
Satış Fiyatı (TL./kg)	250,000	
Verim (kg/da)	2700	
Gayri Safi Üretim Değeri	675,00	
Brüt Kâr	485,97	
Net Kâr	252,61	
Kârlılık Oranı	1,60	

alan bakım işlemlerini, hasat işlemleri ve toprak hazırlığı izlemektedir. Çekigücü isteği bakımından da bakım işlemleri 8,25 saat/da ile %64,60'lık paya sahiptir.

Çizelge 4. Limon Üretiminde Üretimle İlgili İşlem Gruplarının Toplam İşgücü ve Makine Çekigücü İstekleri.

Üretim İşlemleri	İşgücü İstekleri		Makine Çekigücü İstekleri	
	Saat/da	%	Saat/da	%
Toprak Hazırlığı	4,55	6,48	4,19	32,81
Bakım	39,66	56,49	8,25	64,60
Hasat	26,00	37,03	0,00	0,00
Taşıma	0,00	0,00	0,33	2,58
Toplam	70,21	100,00	12,77	100,00

Çalışmada incelenen işletmelerde, limon üretiminde dekara elde edilen üretim masrafları hesaplanmıştır (Çizelge 5). Araştırma sonuçlarına göre dekara üretim masrafları 370,05 milyon TL. bulunmuştur. Limon üretiminde üretim masraflarının %45,34'ünü değişen masraflar, %61,12'sini sabit masraflar oluşturmaktadır. Üretim masrafları içinde en fazla payı %47,29 ile çıplak arazi değeri faizi alırken, bunu

sırasıyla işgücü masrafları, materyal masrafları, döner sermaye faizi ve makine çekigücü masrafları izlemektedir. İşletmelerde limon üretiminde dekara GSÜD 408 milyon TL. olarak hesaplanmıştır. Limonun kilogram maliyeti 181.395 TL. ve limon satış fiyatı ise 200.000 TL./kg'dır. Limon üretiminde elde edilen brüt kâr 240,21 milyon TL./da ve net kâr ise 37,95 milyon TL./da'dır (Çizelge 5).

3.5. Mandarin Üretim Maliyeti ve Geliri

Araştırmada incelenen işletmelerin mandarin üretiminde üretimle ilgili işlemlerin dekara işgücü ve çekigücü istekleri hesaplanmış ve elde edilen sonuçlar Çizelge 6'da özetlenmiştir. Portakal üretiminde olduğu gibi işgücü kullanımının en fazla olduğu işlem dekara 34,28 saat ile bakım işlemleridir. Bakım işlemlerinin çekigücü isteği ise 31,65 saat/da olarak bulunmuştur. Mandarin üretiminde hasat işlemleri dekara işgücü isteği bakımından %30,72'lik pay ile, bakım işlemlerini izlemektedir.

Araştırmada mandarin üretiminde dekara yapılan üretim masrafları da

Çizelge 5. Limon Üretiminde Birim Alana Üretim Masrafları ve Dağılımı.

Masraf Unsurları	Milyon TL./Da	%
Değişen Masraflar Toplamı (A)	167,80	45,34
İşgücü Masrafları	54,32	14,68
Makine Çekigücü Masrafları	28,38	7,67
Materyal Masrafları	54,07	14,61
Diğer Değişen Masraflar	0,20	0,05
Döner Sermaye Faizi	30,82	8,33
Sabit Masraflar Toplamı (B)	226,19	61,12
Genel İdare Gideri	0,92	0,25
Çıplak Arazi Değeri Faizi	175,00	47,29
Alet-Makine Sermayesi Amortismanı	0,34	0,09
Alet-Makine Sermayesi Faizi	0,08	0,02
Tesis Masrafları Amortisman Payı	24,92	6,74
Tesis Sermayesi Faizi	24,92	6,74
Üretim Masrafları Toplamı (A+B)	370,05	100,00
Üretim Maliyeti (TL/kg)	181.395	
Satış Fiyatı (TL/kg)	200.000	
Verim (kg/da)	2.040	
Gayri Safi Üretim Değeri	408,00	
Brüt Kâr	240,21	
Net Kâr	37,95	
Kârlılık Oranı	1,10	

Çizelge 6. Mandarin Üretiminde Üretimle İlgili İşlem Gruplarının Toplam İşgücü ve Makine Çekigücü İstekleri.

Üretim İşlemleri	İşgücü İstekleri		Makine Çekigücü İstekleri	
	Saat/da	%	Saat/da	%
Toprak Hazırlığı	4,05	7,32	3,66	10,30
Bakım	34,28	61,96	31,65	89,10
Hasat	17,00	30,72	0,00	0,00
Taşıma	0,00	0,00	0,21	0,59
Toplam	55,33	100,00	35,52	100,00

hesaplanmıştır (Çizelge 7). İncelenen işletmelerde mandarin üretiminde dekara değişen masraflar 117,02 milyon TL., dekara sabit masraflar 228,93 milyon TL. ve dekara üretim masrafları 345,95 milyon TL.'dir. Değişen masrafların üretim masrafları içindeki payı %33,83, sabit masrafların payı ise %66,17'dir. Değişen masraflar içinde işgücü ve materyal masrafları en önemli masraf unsurlarıdır. Toplam üretim masrafları içinde %50,59 pay ile çıplak arazi değeri faizi ilk sıradadır. Çizelge 4'te mandarin üretiminden dekara elde edilen GSÜD, brüt kâr ve net kâr değerleri verilmiştir. İncelenen işletmelerde mandarinin kilogram maliyeti 179.806 TL.

Çizelge 7. Mandarin Üretiminde Birim Alana Üretim Masrafları ve Dağılımı

Masraf Unsurları	Milyon TL./Da	%
Değişen Masraflar Toplamı (A)	117,02	33,83
İşgücü Masrafları	41,85	12,10
Makine Çekigücü Masrafları	17,38	5,02
Materyal Masrafları	36,20	10,46
Diğer Değişen Masraflar	0,10	0,03
Döner Sermaye Faizi	21,49	6,21
Sabit Masraflar Toplamı (B)	228,93	66,17
Genel İdare Gideri	3,51	1,01
Çıplak Arazi Değeri Faizi	175,00	50,59
Alet-Makine Sermayesi Amortismanı	0,18	0,05
Alet-Makine Sermayesi Faizi	0,39	0,11
Tesis Masrafları Amortisman Payı	24,92	7,20
Tesis Sermayesi Faizi	24,92	7,20
Üretim Masrafları Toplamı (A+B)	345,95	100,00
Üretim Maliyeti (TL/kg)	179.806	
Satış Fiyatı (TL/kg)	200.000	
Verim (kg/da)	1.924	
Gayri Safi Üretim Değeri	384,80	
Brüt Kâr	267,78	
Net Kâr	38,85	
Kârlılık Oranı	1,11	

ve ortalama satış fiyatı ise 200.000 TL. olarak bulunmuştur. Mandarin üretiminden elde edilen GSÜD 384,80 milyon TL./da, brüt kâr 267,78 milyon TL./da ve net kâr 38,85 milyon TL./da'dır.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada Antalya ilinde turunçgil üretiminin yoğun olarak yapıldığı Kemer, Kumluca, Finike, Manavgat ve Serik ilçelerinde bulunan turunçgil üretimi yapan işletmelerden anket yöntemiyle elde edilen veriler kullanılarak portakal, mandarin ve limonun üretim maliyeti ve geliri hesaplanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, 1999 yılı fiyatlarıyla portakal, mandarin ve limonun dekara üretim maliyetleri sırasıyla 422,39 milyon TL., 345,95 milyon TL. ve 370,05 milyon TL olarak bulunmuştur. Dekara net gelir ise portakalda 252,61 milyon TL, mandarinde 38,85 milyon TL ve limonda 37,95 milyon TL. olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre araştırma yöresinde turunçgil üretiminin kârlı bir faaliyet olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma kapsamına alınan ürünlerde en yüksek oransal kârlılık portakal

üretiminden elde edilmiştir.

Kaynaklar

- Akkaya, F., Çelikyurt, M. A. ve Özkan, B., 1997. Turunçgil Yetiştiriciliğinin Ekonomik Yönden Değerlendirilmesi, *Derim*, 14 (3):98-124.
- Aksoy, G., 1987. Ege Bölgesinde Yetiştirilen Kaysı, Şeftali, Mandarin, Kiraz ve Üzümün Üretim Girdileri ve Maliyeti. Köy Hizmetleri Araştırma Enstitüsü Yayınları, No:137, Menemen.
- Anonim, 2000. 2000 Yılı Çalışma Raporu. T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Antalya İl Müdürlüğü.
- Balkan, C. Ve Ulubelde, M., 1996. Ege Bölgesi Satsuma Mandarinini (Citrus Unshiu Marc.) Yetiştiriciliğinin Teknik ve Ekonomik Başlıca Karakteristikleri. Ege Tarımsal araştırma Enstitüsü, Bahçe Bitkileri ABANT Toplantısı, 30 Eylül-3 Ekim, Menemen, 14 s.
- Bülbül, M., Vural, H. ve Çelen, H., 1991. Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli İllerinde Tarımsal İşletmelerin Ekonomik Analizi ve Bazı Tarımsal Ürünlerin Maliyetlerinin Tespiti. *Doğa. Tr. J. Of Agriculture and Forestry* (15):576-588, Tübitak.
- DiE, 2001. Tarımsal Yapı (Üretim, Fiyat, Değer) 1998. Yayın No:2303.
- Dizdaroğlu, T., 1983. İzmir İli Menemen İlçesinde Şeftali ,Kaysı ve Erik Yetiştiriciliğinin Ekonomik Açından Değerlendirilmesi. Ege Bölge Zirai Araştırma Enstitüsü, Menemen-İzmir.
- Edepalı, M. S. ve Demir, B., 1989. Şanlıurfa ve Gaziantep Yörelerinde Antepfıstığı ve Üzümün Üretim Girdileri ve Maliyetleri. Köy Hizmetleri Araştırma Enstitüsü Yayınları, No:51, Şanlıurfa.
- Edepalı, M. S., 1991. Malatya Yöresinde Kaysının Üretim Girdileri ve Maliyeti. Köy Hizmetleri Araştırma Enstitüsü Yayınları, No:70, Şanlıurfa.
- Ergün, M. E., Burak, M. ve Şafak, A., 1992. Bursa, İzmir ve Samsun İllerinde Şeftali Yetiştiriciliğinin Ekonomik Yönden Değerlendirilmesi. *Bahçe* 21(1-2): 21-30.
- Güney, D., 1985. Tokat Yöresinde Elma ve Üzümün Üretim Girdileri ve Maliyeti, Köy Hizmetleri Araştırma Enstitüsü, Genel Yayın No:61.
- Karacan, A. R., 1980. İzmir'de Satsuma Mandarinini Yetiştiren İşletmelerin Ekonomik Analizi. İşletmelerde Ürün Pazarlaması ve Dışsatım. E. Ü. Uluslar arası Ekonomik İlişkiler Enstitüsü. Yayın No:1, İzmir. 141s.
- Kıral, T., Kasnakoğlu, H., Tatlıdil, F., Fidan, H. ve Gündoğmuş, E., 1999. Tarımsal Ürünler İçin Maliyet Hesaplama Metodolojisi ve Veri Tabanı Rehberi. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, Proje Raporu:1999-13, Ankara.
- Özel, M. ve Kerimoğlu, S., 1994. Çukurova'da Narenciye ve Yenidünyanın Üretim Girdileri ve Maliyetleri. T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Tarsus Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Yayınları, Genel Yayın No:193, Rapor Seri No:127, Tarsus.
- Özkan, B. ve Kuzgun, M., 1996. Antalya'da Pamuk Üretim Maliyeti ve Geliri. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 9(161-171).
- Özkan, B. ve Kuzgun, M., 1997. Ana ve İkinci Ürün Susam Üretim Maliyeti ve Geliri. *Akd. Üniv. Zir. Fak. Dergisi*, (10), 25-40.
- Salman, A., 1988. Turunçgillerde Sulama ve Toprak İşleme. Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı, Narenciye Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü. Teknik Yayınlar No:8, Antalya. 32 s.
- Talim, M., 1973. Ege Bölgesi Gediz Havzasında Bazı Önemli Tarımsal Ürünlerde Maliyet. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No:225, Ege Üniversitesi Matbaası Bornova, İzmir. 46 s.
- Uçar, İ., 1986. Isparta Yöresinde Elma ve Gülün Üretim Girdileri ve Maliyetleri. Köy Hizmetleri Araştırma Enstitüsü Yayınları, No:124, Konya.
- Üner, A. N., 1977. Satsuma Mandarininde Maliyet ve Gelir Hesapları. Yaş Meyve Sebze Üretim Kooperatifi, Yayın No:2. Gümüşsuköyü, İzmir. 19 s.
- Yalçın, M., 1980. Orta Sakarya Havzasında Üretilen Bazı Tarım Ürünlerinin Üretim Girdileri ve Maliyetleri. T.C. Köyişleri ve Kooperatifler Bakanlığı Topraksu Genel Müdürlüğü, Eskişehir Bölge Topraksu Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Yayınları, Genel Yayın No:160, Rapor Yayın No:119, Eskişehir.
- Yamane, T., 1967. *Elementary Sampling Theory*. Prentice-In., Englewood Cliffs, N. J., USA.